

**Lili`uokalani — Koningin van Hawai`i
1917-2017**

In 1843, toen Hawai`i door Groot-Brittannië en Frankrijk werd erkend als onafhankelijke natie, kreeg Hawai`i als eerste, niet-Europese en inheemse staat toegang tot de 'familie van naties'. Denemarken (1846), de Verenigde Staten (1849), Zweden en Noorwegen (1852), België en Nederland (1862), Spanje (1863), de Zwitserse Confederatie (1864), Rusland (1869), Japan (1871), Oostenrijk-Hongarije (1875) en Duitsland (1879) volgden na de hereniging in 1870.

In het begin was het koninkrijk Hawai'i nauwer betrokken bij de Europese koninkrijken, met name het Verenigd Koninkrijk (Engeland) dat ook een monarchisch eiland was. De Hawaïianen wantrouwden de bedoelingen van de Verenigde Staten omdat ze getuige waren geweest van de slavenhandel en de wrede en onrechtvaardige behandeling van zwarte mensen, zelfs na de Burgeroorlog en ook van de vervolging van de "Indianen" die vaak geen wettelijke mensenrechten hadden en als vee opzij konden worden gezet. De oorspronkelijke Hawaïianen konden door hun donkere huid ook als slaven behandeld worden of gezien als tweederangsburgers en hun mensenrechten kwijtrafen als de belangen van de Verenigde Staten zouden overnemen.

Al na de Amerikaanse burgeroorlog waren de machtige Amerikanen en enkele Europese zakenlieden begonnen met het samenstellen van geheime, gewapende militias om te trachten de Hawaïaanse monarchie te ondermijnen. Ze wilden hun eigen zakelijke belangen laten prevaleren en maakten plannen om het koninkrijk bij de eerstvolgende gelegenheid omver te werpen. De zakenlieden beschermden hun belangen nog verder met de gedwongen vestiging van de *1887 Bajonet Constitutie Hawai'i* en de overname van de macht van koning Kalakaua door te dreigen hem af te zetten of fysiek te verwonden. De *1887 Bajonet Constitutie* wijzigde het kiesrecht door ook bezit als voorwaarde te stellen om voor stemrecht in aanmerking te komen. Niet alleen de oorspronkelijke Hawaïianen, maar ook de vele Aziaten, zoals Japanners en Chinezen, die een groot deel van de bevolking vertegenwoordigden en al eerder genaturaliseerde onderdanen van het Koninkrijk. Hierdoor kreeg de bemiddelde en zakelijke aristocratie het kiesmonopolie, zoals welgestelde Amerikanen en Europeanen, die stemrecht verwierven zonder dat ze hiervoor Hawaïiaans burgerschap nodig hadden. Met hulp van de inheemse Hawaïianen en rechteloos gemaakte, genaturaliseerde burgers installeerde koningin Lili'uokalani in 1893 een nieuwe grondwet en corrigeerde zij deze onrechtvaardigheden.

Op 17 januari 1893 vreesden de verraderlijke Sanford Dole en zijn comité lokale ondernemers het verlies van economische en politieke macht en wierpen zij het Koninkrijk Hawai'i omver, samen met Amerikaanse mariniers en hun Gatling guns (machinegeweren, het toenmalige voorkeurswapen van door blanken geregeerde landen om mee te onderwerpen en koloniseren) en verklaarden zij zichzelf tot *Voorlopige Regering van Hawai'i*. Zij heersten tot annexatie door de Verenigde Staten". Deze omverwerping werd mede mogelijk gemaakt door de steun van de Protestantse missieposten die al sinds 1820 overal in Hawai'i als paddenstoelen uit de grond schoten. In een poging nog meer bloedvergieten te voorkomen, protesteerde de koningin bij de Amerikaanse overheid tegen deze omverwerping en hoopte zo haar positie en de rechtvaardigheid te herstellen: ***"Ik, Koningin Lili'uokalani, bij Gods genade en de grondwet van het Hawaïiaans koninkrijk, protesteer hierbij plechtig tegen alle handelingen tegen mijzelf en de constitutionele regering van het Hawaïiaanse Koninkrijk door bepaalde personen die beweren een Voorlopige Regering over dit koninkrijk te hebben gevestigd. Dat ik toegeef aan de overmacht van de Verenigde Staten van Amerika wiens Gevolmachtigd Minister, Zijne Excellentie John L. Stevens***

Amerikaanse troepen naar Honolulu heeft gestuurd en verklaard dat hij deze Voorlopige Regering zal steunen. Om een botsing van strijdkrachten en mogelijk verlies van mensenlevens te voorkomen, doe ik onder protest en gedwongen door de genoemde strijdmacht afstand van mijn macht, tot de regering van de Verenigde Staten, na presentatie van feiten, de actie van de Amerikaanse vertegenwoordigers ongedaan maakt en mij terugplaatst in de positie waarvan ik verklaar dat dit de Constitutionele Soevereiniteit van de Hawaïaanse eilanden is”.

Dole en zijn medesamenzweerders gingen direct lobbyen voor annexatie door de Verenigde Staten terwijl de leden van het Hawaïaanse Koninkrijk werkten om het koninkrijk te herstellen. De democratische Amerikaanse president Grover Cleveland beschouwde de omverwerping als een onwettige oorlogsdaad. Hij weigerde annexatie van de eilanden en probeerde de koningin weer terug op de troon te zetten. De grotendeels republikeinse, zakelijke elite proclameerde vervolgens de *Republiek van Hawai'i* en besloot de tweede termijn van president Cleveland uit te zitten om de annexatie nog eens te proberen bij een nieuwe, hopelijk Republikeinse president. Op 5 januari 1895 probeerden Hawaïaanse vrijheidsstrijders te overwinnen met een contrarevolutie, maar dit mislukte toen enkele strijders werden neergeschoten door de veel sterkere strijdkrachten van de blanke, zakelijke elite. Koningin Lili'uokalani werd gearresteerd voor verraad, onder permanent huisarrest geplaatst en uiteindelijk gedwongen om af te treden.

Toen de Republikeinse William McKinley op 4 maart 1887 president werd, had zijn partij alle inspanningen van president Cleveland om het Koninkrijk van Hawai'i te herstellen al onmogelijk gemaakt. De reden hiervoor was dat zij annexatie door Amerika wilden wat ten goede zou komen aan hun militaire en economische belangen onder het 'Manifest Destiny' doctrine (imperialistisch expansiebeleid, gerechtvaardigd/verdedigd als noodzakelijk en welwillend). Op verzoek van McKinley werd een nieuw annexatieverdrag ondertekend en voor goedkeuring naar het Congres verzonden. In reactie hierop verzette het Hawaïaanse Patriottische Liga en zijn vrouwelijke evenknie zich door het Congres te petitioneren. In september en oktober van datzelfde jaar, collecteerde Hui Aloha`Āina (mannen) 556 pagina's met in totaal 21.269 handtekeningen van Hawaïianen die tegen de annexatie waren. Hui Kālai`āina (vrouwen) verzamelden nog eens 17.000 handtekeningen voor herstel van de monarchie. Dit waren de meeste volwassen, autochtone Hawaïianen die de decimering van de oorspronkelijk geschatte populatie van 600.000-700.000 hadden overleefd, na kennismaking met de blanken en hun ziektes in 1778.

Hoewel de inheemse Hawaïianen het annexatieverdrag van 1897 van McKinley met succes hadden bevochten, nam het Amerikaanse Congres in 1898 de illegale Newlands Resolutie aan en werd het Koninkrijk Hawai'i geannexeerd. De VS wilden Pearl Harbor en Hawai'i als strategische, Pacifische militaire basis in de Spaans-Amerikaanse oorlog en voor de verdere territoriale expansie in het Pacifische gebied. Om de directe, economische en politieke controle van het Koninkrijk Hawai'i te versterken, werd de cultuur van de inheemse Hawaïianen onderdrukt en was onderwijs in de Hawaïaanse taal op scholen verboden.

EXCUUSBESLUIT (Amerikaanse grondwet 103-150)

Op 23 november 1993 verontschuldigten de democratische president Bill Clinton en het Congres van de Verenigde Staten van Amerika zich namens het volk tegenover de Hawaiianen: "voor de omverwerping van het Koninkrijk Hawai'i en de beroving van het zelfbeschikkingsrecht van de inheemse Hawaiianen."

President Bill Clinton

Het tekenen van het Excuus-besluit op 23 November 1993

Koningin Lili'uokalani werd geboren in Honolulu op 2 september 1838 en steeg naar de troon van het Koninkrijk Hawai'i na de dood van haar broer, koning Kalakaua op 20 januari 1891. Daarna werd zij mede door het Amerikaanse leger op 17 januari 1893 afgezet. Zij bleef Hawaii's geliefde koningin in ballingschap tot aan haar dood op 11 november 1917.